

Tvorba slov za revolúcie je zaujímavá aj z ďalšieho hľadiska: odhaľuje, nakoľko sa práve v tých časoch rozvíjal slovný mechanizmus politického boja a v akom zmysle pretrvali vtedy zavedené významy v niektorých politických kruhoch až dodnes.

„Odklon“ chápaný ako politická či morálna úchylka môže byť prvým príkladom. „Spiatočný“ v negatívnom význame je druhý príklad. Používanie pojmov tak, že sa vychádza z nejakej „jedine správnej“ myšlienky – to je tretí príklad.

Mohutná spoločenská aktivita všetkých vrstiev sa sčasti ventilovala v jazykovej oblasti. Všetko bolo v pohybe, teda ani jazyk nebol výnimkou a zmeny sa v ňom uskutočňovali tým rýchlejšie, čím väčší sa prehlbovalo presvedčenie, že už samo vyslovenie nového slova, pridanie starému nového významu – že už toto utvára novú situáciu, zakladá novú inštitúciu.

V spomínanej oblasti vedie profesia, tiež do istej miery vzniknutá za revolúcie: novinári. Predovšetkým oni postrkujú lingvistický vozíček dopredu. Zachoval sa úsmevný Hébertov text uverejnený v *Le Père Duchesne*, ktorý dosť dobre ilustruje jazykovú rozkolísanosť. Hébert práve urazil kráľovnú Máriu Antoinettu, prezývanú Madame Veto. Bol predvolaný na výsluch.

„Sudca: Dostali ste lístok od niekoho, kto sa volá pani Veto. Obvinený: Nie, prosím, nijaký lístok som od nikoho nedostal; je to rétorická figúra, ktorá sa volá licencia! Sudca: Sekretár, píš, že pán si robí nárok na licenciu, ale právo to nepovoľuje, a že má bezočivosť vystatovať sa tým, že má údajne figúru na licenciu. Obvinený: Ale kdeže, pane, licencia nesúvisí s mojou figúrou, ale s rétorikou. Sudca: Rétorika! To bude tiež kvietok z čertovej záhradky, keď sa volá Rétorika... Jej meno... adresa...“

Slovo revolučného vyznania viery neútočí len na intelektuálne konštrukcie, ale aj na politickú rétoriku. S väčším alebo menším úspechom sa natíska aj do základných prejavov všedného života. O kalendári budeme hovoriť na inom mieste. Všimnime si hoci verbálny triumf revolúcie v oblasti názvov miest, dedín a ulíc, ktoré sa stávajú najvýrečnejším prejavom Nového v každodennom živote Francúza.

Mimochodom, uplatňovanie nových názvov bolo veľmi nerovnomerné; záviselo od toho, či predchádzajúci bol „absurdný“ alebo „tyranský“. O tom, čo bolo absurdné alebo tyranské, sa rozhodovalo všelijako podľa momentálneho vývinu udalostí. Isteže, bez ohľadu na osudy revolúcie bola tu koncepcia s trvalou a nespochybnenou hlavnou ideou: ňou bola potreba osvietenskej racionalizácie v spojení s propagovaním nového obsahu.

Najdrastickejšie príklady sú zmeny názvov Lyonu a Marseille. Za svoju účasť na federalistickej a kontrarevolučnej vzbure boli tieto mestá odsúdené a bolo rozhodnuté, že nie sú hodné starých názvov. Lyon bol premenovaný na Oslobodenú Komúnu a Marseille na Mesto bez Mena. Naozaj šamanský zákrok, skrýval sa v ňom značný, a ak tak možno povedať, až hromovládny didaktický náboj. Postihnuté mestá vstupovali do nového života bez rodných listov, ba čo viac, život bez nich odsudzoval občanov nie na jednorazovú hanbu, ale na trvalú potupu.

Aj na Paríž si táto móda robila záľusk, uchránil sa však, zaiste vďaka tomu, že tak či onak stal sa symbolom celosvetových premien. Okrem toho, názvy sa nemenili bezdôvodne – dôvod musel byť. Buď sa predchádzajúci názov spájal s nesprávnym politickým postojom obyvateľov, alebo bol totožný s aristokratickými menami, prípadne pripomínal prvky nábožného kultu (napríklad Saint). A tak Paríž zostal Parížom. Bolo však pomenené, čo sa len dalo, v názvoch ulíc a námestí. Všetky názvy predsa museli ladiť s postavením Paríža ako hlavného centra revolúcie. A opäť, podobne ako v iných prípadoch, aj tu bola hybnou silou snaha osvietensky zracionalizovať názvoslovie a nabúrať často kresťanský pôvod pomenovaní. Intencia veľmi blízka dôvodom, ktoré viedli k reforme kalendára,

Prekvapuje, ako rýchlo sa táto fetišizácia nových vznešených názvov votrela v podstate do racionalistického charakteru revolúcie. Zmeníme názov ulice Svätého Kríža na ulicu